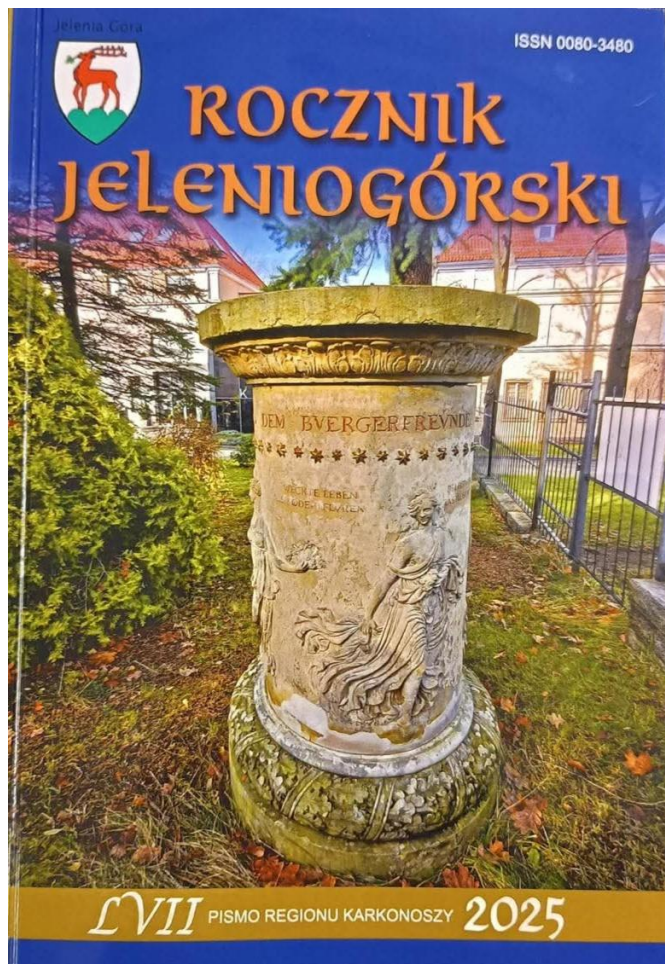

Rocznik Jeleniogórski 2025

Właśnie ukazał się LVII tom Rocznika Jeleniogórskiego 2025, w którym zawarto ważne wydarzenia jakie miały miejsce na Ziemi Jeleniogórskiej w 2024 roku. Oprócz tego zamieszczono w nim ciekawe artykuły dotyczące historii naszego regionu.

Całość materiałów została podzielona na sześć części. W pierwszej (artykuły i studia) zmieściło się siedem artykułów.

Marek Obrębalski w tekście „Wieloaspektowe wspomnienia o województwie jeleniogórskim (lata 1975-1998)” przybliżył zarówno zalety jak i wady powstania Województwa Jeleniogórskiego. Pokazał jak reforma administracyjna może wpłynąć na życie zwykłych mieszkańców oraz jaki może wyrzeć wpływ na działalność instytucji czy gospodarki danego obszaru. Wystarczy wspomnieć, że miasto Jelenia Góra z niespełna 59 tysięcy mieszkańców w 1975 roku urosło w roku 1998 do prawie 94 tysięcy.

Stanisław Wilk, Przemysław Nocuń, Tomasz Miszczyk w artykule „Zamek Bolków w świetle najnowszych badań archeologicznych (sezony: I-II, 2023-2024)” przedstawili wyniki przeprowadzonych prac archeologicznych, które w znaczący sposób zmieniły dotychczasowe wiadomości o tym obiekcie. Wydobyte z poszczególnych wykopów artefakty pokazały, że na terenie zamku istniały wcześniejsze obiekty niż te które aktualnie znamy. Odkopano tysiące kafli piecowych z przedstawieniami wizerunków władców. Ponieważ na ten moment nie zakończono prac archeologicznych przed nami czekają kolejne odkrycia mogące wpłynąć na nasze postrzeganie tej niezwykłej warowni.

Krzysztof A. Kuczyński w tekście „Śladami rzeźby „Hanneles Himmelfahrt/Wniebowzięcie Hanusi” Josefa Thoraka po roku 1942” przypomniał jak wyglądała historia przekazania rzeźby do Jagniątkowa i jakie były jej dalsze losy. Gerhart Hauptmann z okazji swoich 80 urodzin został obdarowany przez Günthera Grundmanna, który w imieniu narodu niemieckiego w ten sposób uczcił jego jubileusz.

Zbigniew Kuśmierk w tekście „Kawalerowie Orderu Virtuti Militari: pułkownik Stanisław Ratajski, kapitan Anatol Tarnowiecki, podpułkownik Stefan Zając – mieszkańcy Jeleniej Góry” przybliżył nam sylwetki tych niezwykłych osób. Nie jest rzeczą zwykłą otrzymanie jednego z najstarszych odznaczeń wojennych na świecie (ustanowione w 1792 roku przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego), trzeba sobie na to zasłużyć. I właśnie ci nasi mieszkańcy wykazali się tak dużą odwagą i męstwem w walce oraz poświęceniem dla dobra Ojczyzny, że zostali wyróżnieni tak poważnym orderem. Autor przedstawił sylwetki tych osób mając nadzieję, że docenimy ich poświęcenie i nie zatracimy pamięci o nich.

Jolanta Ryglewska w tekście „Jelenia Góra. Obraz narracji o mieście na szpaltach „Pioniera” i „Słowa Polskiego” w latach 1945-1948” przypomniała pierwsze lata po II wojnie światowej kiedy to na nasze ziemie przybywali osadnicy z całej Europy. Odświeżyła wiadomości o organizowanych wówczas spotkaniach, o pojawieniu się ciekawych ludzi czy w końcu o tym co z tych wydarzeń miało wpływ na życie przeciętnego obywatela.

Krzysztof A. Kuczyński w tekście „Pierwszy Zjazd Polskich Pisarzy Ziemi Sudeckiej, Jelenia Góra 1947” ukazał jak ważne wydarzenia miały wówczas miejsce na naszej ziemi. Bo przecież powstanie w 1946 roku Klubu Literackiego a następnie Oddziału Dolnośląskiego Związku Zawodowego Literatów Polskich w Przesiecu i rozpoczęcie działalności Grupy Ideowej Pisarzy Sudeckich to nie było błahe wydarzenie. To wówczas osiedlili się tutaj m.in.: Jerzy Kolankowski, Czesław Centkiewicz, Edward Kozikowski, Jan Sztaudynger czy Nina Rydzewska.

Ewa Kiraga-Wójcik w opracowaniu „Karkonosze w literaturze, literaci w Karkonoszach” ustosunkowała się do twórczości i obecności w Karkonoszach autorów narodowości polskiej. Odniosła się do dzieł przybywających na te ziemie autorów, którzy swoje wrażenia opisywali w dziuryszach, pamiętnikach, przewodnikach czy listach wysyłanych do znajomych. Wspomniała o wizycie królowej Marysieńki Sobieskiej w Cieplicach Śląskich-Zdroju, którą to opisał towarzyszący jej stolnik żmudzki Teodor Billewicz, autor „Dziurysza podróży po Europie w latach 1677-1678”. Wspomniała o pierwszym, w dziejach przewodniku turystycznym po Karkonoszach w języku polskim napisanym w 1850 roku przez Rozalię Saulson. Wspomina także o literatach, którzy będąc tutaj odnosili się do piękna naszego regionu. Zakończyła na pocie naszych czasów czyli Tadeuszu Różewiczu, który ukochwawszy Karkonosze spoczął na cmentarzu przy kościółku Wang w Karpaczu Górnym.

Druga część to Materiały i źródła. To dziewięć tekstów.

Pierwszym jest tekst Aleša Venera, który pisząc „O Rubensalu można by opowiedzieć tysiące historii...”. Nieznane zapiski Jezuity o Duchu Gór Rübeshlu z połowy XVII wieku” odniósł się do opowieści o władcy Karkonoszy w nieco innym wymiarze. Całość podsumował przypuszczeniem, że żaden człowiek Kościoła nigdy nie zastosował egzorcyzmów przeciwko niemu. Ciekawe tylko czy by to coś zmieniło.

W drugim tekście pt. „Woda źródłana „Smakuje jak słabe, mocne piwo stołowe”. Uzdrowiska Świeradów-Zdrój i Lázně Libverda w pierwszym naukowym opisie Caspara Schwenckfeldta” Aleš Verner odniósł się do opisu balneologicznego uzdrowisk sudeckich opublikowanego w 1600 roku w Lipsku. Ciekawym jest wątek mówiący, że sąsiadujący ze źródłami chłopci piją tę wodę dla zdrowia. Ponoć pomagała ona chorym, przywracała apetyt a nawet utracone żądze.

Krzysztof A. Kuczyński w kolejnym tekście „Zapomniana inscenizacja dramatu Gerharta Hauptmanna *Der Arme Heinrich* /Biedny Henryk na zamku w Bolkowie/ Bolkoburg w 1942 roku” powraca do obchodów 80. urodzin Gerharta Hauptmanna. To wtedy wśród licznych wyrazów podziwu dla pisarza pojawiły się przedstawienia teatralne jego dramatów. Jednym z nich było właśnie tytułowe przedstawienie na otwartej scenie zamku w Bolkowie.

Janusz Milewski w tekście „Dolnośląski Związek Harcerstwa Polskiego powstał w Jeleniej Górze” odniósł się do 80. rocznicy powstania harcerstwa w Kotlinie Jeleniogórskiej. Przybliżył sylwetki twórców harcerstwa na naszej ziemi oraz przytoczył trzy relacje z początków działalności harcerskiej w Jeleniej Górze w latach 1945-1949.

Jakub Marcinkowski, Andrzej Kamiński, Andrzej Marchowski w tekście „Rotary Club Jelenia Góra – służba na rzecz lokalnej społeczności” przybliżyli działalność powstałego w 1997 roku Rotary Club Jelenia Góra. Zamieścili nazwiska kolejnych prezydentów poczynając od pierwszego, którym był Zbigniew Ładziński oraz przybliżyli osiągnięcia Clubu w działalności charytatywnej.

Stanisław Firszt, który niestety już odszedł do domu Ojca przygotował kilka ciekawych tekstów. W pierwszym „O nieistniejących zamkach wzdłuż Bobru w okolicach Jeleniej Góry – w świetle badań archeologicznych” zaprezentował obiekty obronne wzniesione nieopodal Jeleniej Góry. W drugim tekście „Jeżowski ośrodek górniczy w świetle badań archeologicznych. Źródła pisane, przekazy, legendy” przybliżył historię Jeżowskiego Ośrodka Górniczego stworzonego dla wydobywania surowców, minerałów i kruszców w okresie od końca XV do końca XVII wieku. W trzecim tekście napisanym wraz z Wojciechem Grabowskim pt. „Wyniki badań archeologicznych przeprowadzonych w 2024 roku przy ul. Pijarskiej w Jeleniej Górze” autorzy przedstawiają odkrycia dokonane w kondygnacjach piwnicznych trzech posesji. W czwartym tekście Stanisława Firszta „Kierownicy i dyrektorzy muzeów w Jeleniej Górze w latach 1945-2025” autor przedstawił sylwetki osób prowadzących Muzeum Karkonoskie, Muzeum Przyrodnicze, Muzeum Miejskie „Dom Gerharta Hauptmanna” oraz Muzeum Karkonoskiego Parku Narodowego.

W dziele Sprawozdania zamieszczono pięć tekstów. Są to: Ivo Łaborewicz „Sprawozdanie z działalności Archiwum Państwowego we Wrocławiu Oddział w Jeleniej Górze w 2024 roku”; Marek Gołębiowski „Jeleniogórskie Stowarzyszenie Żołnierzy Radiotechników „Radar” – sprawozdanie z działalności statutowej w 2024 roku”; Wiesław Wójciakowski „Z życia Koła Nr 2 Polskiego Związku Filatelistów w Jeleniej Górze”; Krzysztof A. Kuczyński „Sprawozdanie z sesji naukowej „Gerhart Hauptmann w III Rzeszy. Mity i rzeczywistość”; Zdzisław Kuzieja „Legnickie Pole – Pomnik Historii Wieści”.

Czwarta część In Memoriam poświęcono osobom, które odeszły w poprzednich latach. Przedstawiono tu Wojciecha Augustyńskiego (tekst Ivo Łaborewicz); prof. dr hab. n. med. Zbigniewa Domosławskiego (tekst Marek Szajda); prof. dr hab. Henryka Gradkowskiego (tekst Ewa Kiraga-Wójcik); Wojciecha Andrzeja Hobgarskiego (tekst Janusza Milewskiego); ks. Prałata Józefa Frąca (tekst Jana Ryszarda Sielezina oraz drugi Ullricha Junkera); księdza prałata Franciszka Krosmana (tekst ks. Mariusz Majewski); księdza prot. Bazylego Sawczuka (tekst ks. Bazyli Jakowczuk); Stanisława Siuty (tekst Stanisław Schubert, Monika Łasiewicka); Emila Londzina i Jana Korpala (tekst Zbigniew Adamski); Tadeusza Stecia (tekst Stanisław Firszt); Stanisława Firszta (tekst Ivo Łaborewicz oraz drugi tekst Tomasz Miszczyka i Stanisława Wilka). Zawarto tu także bibliografię Stanisława Firszta za lata 2020-2025 autorstwa Ivo Łaborewicza.

Piąta część to recenzje. Przybliżono tu następujące pozycje: „Sztuki plastyczne we Wrocławiu w I połowie XX wieku. Uwagi na marginesie publikacji „Arcydzieło modernizmu. Złota krata Gebharda Uttingera. Miasteczko Miłosierdzia w Branicach” (Reiner Sachs); „Miedzy propagandą a turystyką. Dni Karkonoszy i 840-lecie Jeleniej Góry w 1948 roku” (Marek Szajda); „Z Českého Ráje a Podkrkonoší.

Vlastivědná Ročenka, svazek 37, Turnov-Semily-Jičín 2024” (Ivo Łaborewicz); „Krkonoše tří narodu. Zrod a proměny moderní turistiky v letech 1860-1960” (Stanislav Holubec).

W ostatniej części zamieszczono „Kalendarium wybranych wydarzeń w 2024 roku autorstwa Krzysztofa Tęczy.

Całość opatrzone wstępem Iwa Łaborewicza, który przypomniał, że Roczniki Jeleniogórskie są wydawane od ponad pół wieku a ich zawartość opiera się na tekstach, które autorzy udostępniają za darmo.

Oficjalna promocja Rocznika Jeleniogórskiego 2025 odbyła się w Muzeum Karkonoskim w Jeleniej Górze. Podczas spotkania przybyli wysłuchali referatu Marka Obrębalskiego o czasach kiedy żyliśmy w Województwie Jeleniogórskim.

Krzysztof Tęcza

Rocznik Jeleniogórski, pismo regionu Karkonoszy, tom LVII 2025, str. 378. Wydawca Towarzystwo Przyjaciół Jeleniej Góry, Archiwum Państwowe we Wrocławiu. Współpraca Karkonoskie Towarzystwo Naukowe, Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze, Muzeum Przyrodnicze w Jeleniej Górze. Zespół redakcyjny: Stanisław Firszt, Ivo Łaborewicz (redaktor) Piotr Gryszel, Janusz Milewski, Marek Obrębalski, Karolina Sauer, Jacek Potocki, Marek Szajda (sekretarz). Korekta: Ewa Kiraga-Wójcik.